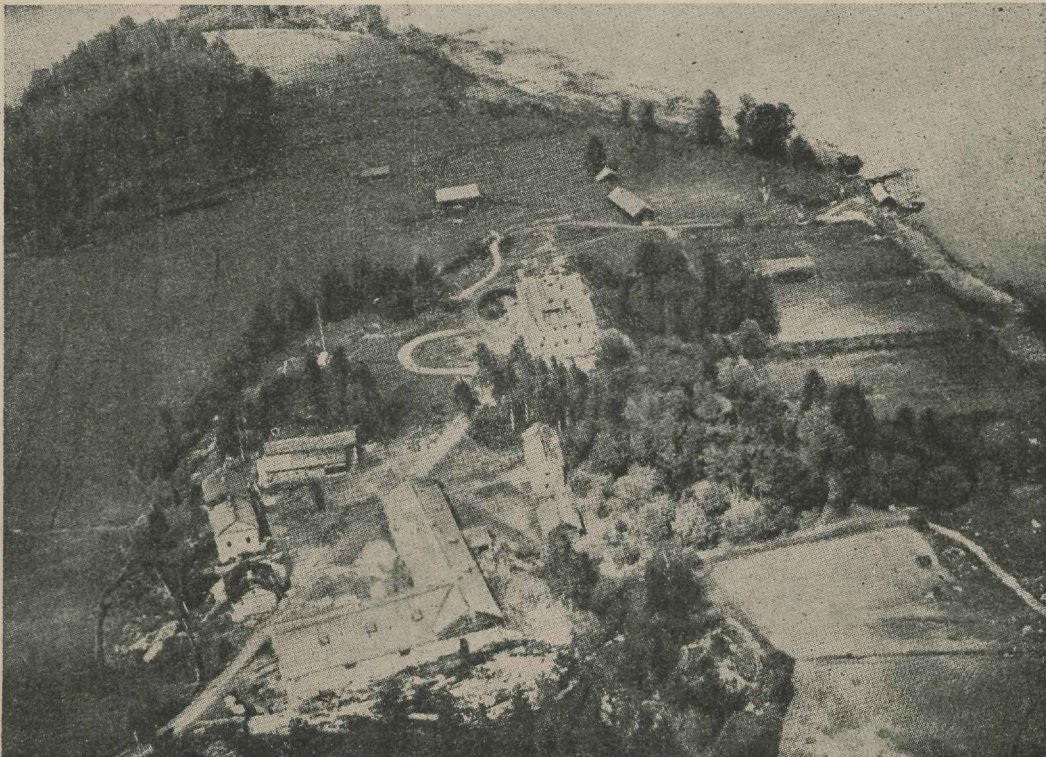
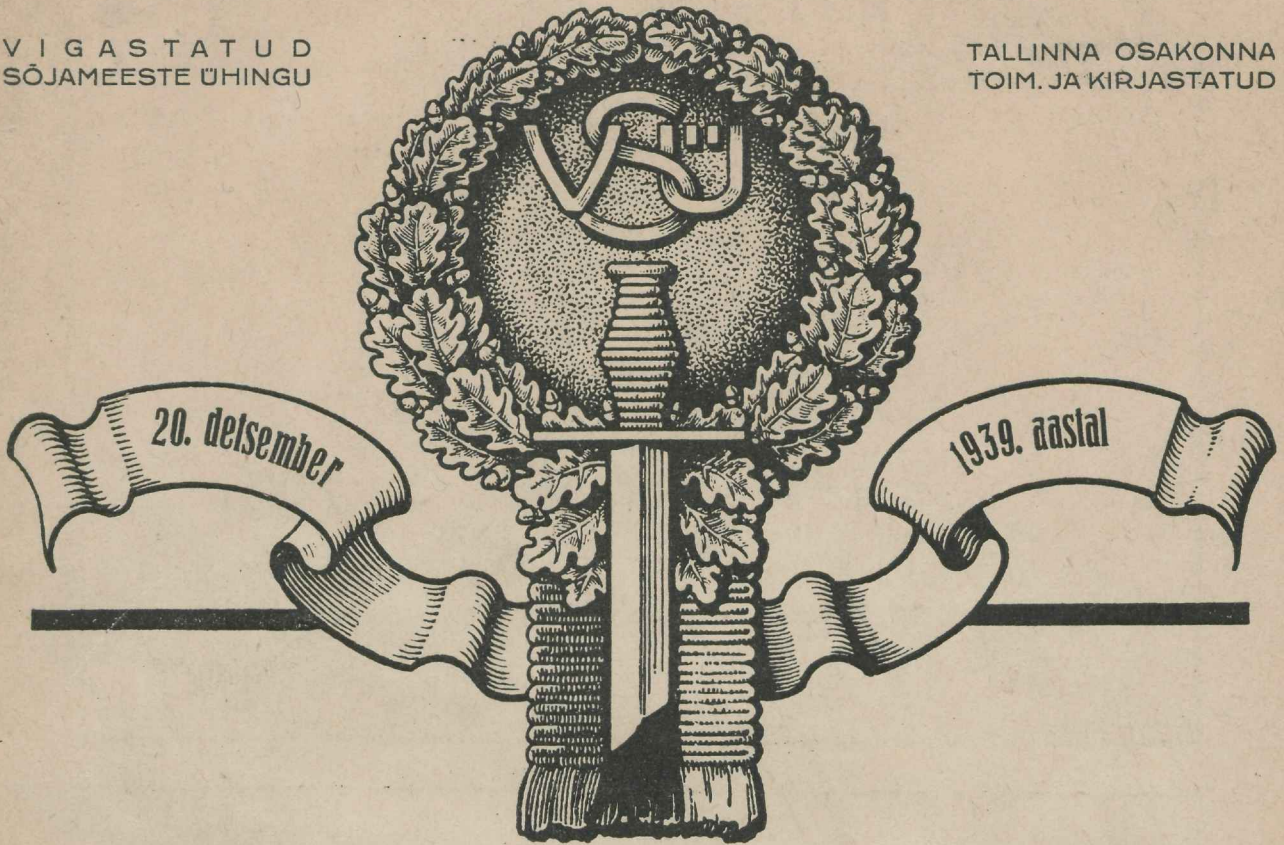

511564

INVALIID

VIGASTATUD
SÕJAMEESTE ÜHINGU

TALLINNA OSAKONNA
TOIM. JA KIRJASTATUD

KYYHKYLÄ, MIKKELI, INVALIIDIKODU.

TARTU LINNAPANK

TARTUS, RAEKOJAS, TELEFONID 22-32 JA 31-32

Võtab raha hoiule jooksvale arvele, kindla
tähtaja peale ja kuude viisi.

*

Annab laenusid. Ostab ja müüb väärtpa-
bereid. Müüb Riigi Klassiloterii pileteid.

*

Toimetab kõiki panga operatsioone.

Korrespondendid kõigis kodumaa linnades ja rahvarikkamates kohtades maal.

S A A D A V A L H O I U K A R B I D.

EESTI KIVIÕLI A|Ü.

TEHASED: KIVIÕLIS.

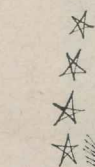
Müügibüroo: Tallinn, Pärnu mnt. 10.

Tujuloovad pühadekaaslased

ETK Külaliste- ja Jõukohvid
ETK maitavad veinid ja
naudingsuitsud Ahto, Viking,
Pallas

PHILIPS

OLÜMPIA SARI PAKUB VIIMASEID TIPPSAAVUTUSI RAADIOTEHNIKA ALAL.

VÕRKVASTUVÕTJATE SARI:

- Olümpia I — Hind Kr. 190.—
    Universaal „ 195.—
- Olümpia II — Hind Kr. 245.—
    Universaal „ 255.—
- Olümpia III — Hind Kr. 305.—
- Olümpia IV — Hind Kr. 415.—

PATAREIVASTUVÕTJATE SARI:

- Olümpia 429. B — Kr. 155.—
- Olümpia 629. B — Kr. 195.—

Maailmas tähistab **PHILIPS** embleem raadio tippsaavutusi!

Moodsaid

sügishooaja uudisriideid ja
kõrgekvaliteedilisi cotton-sukki

soovitab tuntud headuses

A|s. OSKAR KILGAS

TALLINNAS

EESTI METSA JA TSELLULOOSI A|Ü.

Põhikapital 5.000.000 kr.

Juhatus ja peakontor Pärnu mnt. 10—6 Tallinnas

Telefonid: 429-96, 439-02, 430-61,
474-50, 308-00

Ostab sulfaatpuid

B11364.

Van väp m m ju 050

Alaaine fond

Zfen

AR ENSV Riiklik Avalik Raamatukogu 3

INVALEID

SP-5032

113704

20. DETSEMBER 1939

*

HIND 25 SENTI

TOIMETUS JA TALITUS: TALLINNAS, TATARI TÄN. 3, TELEF. 462-16

Eesti Vabariigi President KONST. PATS
Vig. Sõjam. Ühingu Auliige.

Päevakajad.

Oleme väikerahvas, Põhjala kare-
das kliimas, kus loodus ei lase inimesel
laiselda. Enamuses töökas ja rahu-
armastaja rahvas. Meie igapäevaseks
sihiks on enda äraelamise võimalust
kindlustada pideva ja tõsise tööga,
rahumeeleolus ja sõpruses kõigi oma
naaberrahvastega.

Meie looduslik asend on mererannik,
kust kaudu rahuajal pääseb igasse
ilmakaarde, loodusliku odavaima tee,
s. o. veetee kaudu.

Meie suur naaber, N. Vene, asudes
mandri laialdastel tagamaadel, mis
hõlmab $\frac{1}{6}$ kogu mandrist, on aga me-
rele pääsu teede poolest vaene, või on
need temal väga kauged ja ebasood-
sad, nagu Põhjamere rannik.

N. Venemaa nõudis Eestilt sadamaid
laevastiku baasideks ja saari lennuväe
ja maaväe baasideks ning ühendus-
teks.

Peale läbirääkimisi Eesti valitsus tuli
sellele vastu ja sõlmis N. Venemaaga
vastastikuse kaitsepakti ning viimane
omas 10. a. õiguse Eesti rannikul ja
saartel laevastiku ja lennuväe baaside
kasutamiseks ning osalt ka jalgväe
paigutamiseks.

Sellest peale on Eestil sõbraliku
N. Venemaaga veel lähedasem ja tihe-
dam koostöö riigikaitstes ning majan-
duslikus läbikäimises-kaubanduses.

Meie teame, et N. Venemaa on Eur-
aasia mandril suurim riikline võim oma
maaalade ja rahvastiku poolest. Kuna
tema mereühendused ja teed on vähe-
sed ja kauged, Eesti Valitsus, olukorda
õieti hinnates, leppiski rahulikult ja tar-

galt kokku naabriga, tehes omalt poolt
vajalikud vastutulekud.

Ka meie lähemad naabrid Läti ja
Leedu on käinud sama rada, mida Eesti
esimesena astus, ja samuti on nende ja
N. Venemaa vahel kokkulepitud vastas-
tikkuse kaitsepakti ja mere- ning õhu-
ja maaväe baaside kohta nende terri-
tooriumidel.

Väga kahjatsetav on, et meie hõimu-
maa, Soome, pole suutnud N. Venega
omi vahekordi õnnelikult lahendada, ja
olukord on väljakujunenud endakaitse
sõjaks suure naabriga.

N. Venemaa poolt on alati kinnitatud,
et tema Balti riikide siseasjusse ei sega
ja nende kaitset enda ülesandeks loeb.

Pealegi, viimasel ajal on võtnud Sak-
samaa Balti riikide suhtes, hoopis seni-
sest täieliselt vastupidise seisukoha, jät-
tes neid välja enda huvide piirkonnast.
Saksa rahvusest Eesti kodanikud, kelle
esivanemad juba 700 aastat Eestis on
elanud, ja siin asunud riigisakslased,
on Eestist ärakutsutud ühes kõigi nende
majanduste likvideerimisega Eestis.

Samuti on sündinud ka Lätis ja sün-
nib Leedus ning mujal...

Koos Läänes sõdivate riikidega kan-
natavad rängalt kõik neutraalsed riigid,
kuna majandusliku sõja ja mereblo-
kaadi läbi on takistatud ja osaliselt ka
katkestatud nende kaubandus. See rii-
vab sama raskelt ka Eesti majandust.

Kui aga riik ja majanduslikud ring-
konnad ühiseid pingutusi teevad ja
kõik abinõud erakorraliste aegade ker-
gendamiseks tarvitusele võtavad, ja,

mis peasi, kui Eestit igasugustest sõjalistest tegevustest eemale jäetakse, peab lootma, et õnnelikult ka selle erakorralise ja raske aja üle elame.

Meie ühingul tuleb ka oma tegevust erakorraliste aegade kohaselt seada ja abivajavuse tõusu puhul leida majanduslisi võimalusi sellest üle saamiseks.

Peaminister prof. J. ULUOTS

Välisminister prof. ANTS PIIP

Rahvaväe invaliidid ja pensionid.

Rahvaväe invaliidiks nimetati kõiki neid Eesti Vabariigi aegseid sõjainvaliide, kes pensioni said Rahvaväelaste ja nende perekondade pensioniseaduse alusel. Seega Vabadussõja ja Eesti rahuaegsed invaliidid kuuluvad selle alla.

1920 aasta algupoolel Asutava Kogu poolt vastuvõetud ja Riigi Teatajas nr. 26/27 maksmata pandud ning hiljem täiendatud pensioniseaduse alusel saavad pensioni oma töövõimekaotusele

vastavalt ka praegugi suurem osa Vabadussõja ja rahuaegseid invaliide, kuigi see seadus on määratud kadumisele uue Sõjaväelaste pensioni seaduse maksamahakkamisega Riigi Teatajas nr. 97, 1. XII 1936. a.

1920 aastal määrati reamehe pensioni täismääraks 500 marka kuus ja elukalliduse tõusu või rahakursi muutudes on see tänaseni kordnenud 10. kordseks, s. o. 50 kr. peale kuus.

PIDAGE SILMAS

klassiloterii piletite ümbervahetamise tähtpäevi

Nende tähtpäevade möödalaskmine tähendab loobumist iga klassiga suurenevatest võiduvõimalustest.

Viimases klassis võidab iga neljas pilet.

Rahvaväelaste ja nende perekondade pensioniseaduse § 30. põhjal lõpetatakse pensionimaksmine: kui pensionäri sissetulek võimaldab tal ülalpidamist, missuguse sissetuleku alamääraks on vastava pensioni täismäär, s. o. 50 kr. kuus reamehele.

§ 31. põhjal uuendati pensioni maksmine kui pensionär oma sissetuleku kaotas.

Paljudele rahvaväe invaliididele oligi pensioni maksmine katkestatud sissetuleku pärast.

Uue Sõjaväelaste pensioni seaduse maksma hakkamisega ei saa enam Rahvaväelaste ja nende perekondade pensioni seaduse alusel pensioni maksmist uuendada.

Pensioni nõudmist võib nüüd algatada ainult uue, s. o. Sõjaväelaste pensioni seaduse alusel esitades seaduses ettenähtud korras palve Sõjavägede Staabi Ülema nimele, kes pensioni maksmise asja, kui täitsa uue pensioni nõude asja, ülesse võtab, laseb koguda kõik nõutavad andmed teenistuse käigu ning haiguse käigu kohta, määrab arstlike komisjoni läbivaatusele ning kõigi küllaldaste andmete saamisel määrab pensioni juba uue korra alusel.

Seega avaneb võimalus uue pensioniseaduse alla minna ainult neil invaliididel, kellele sissetulek erateenistusest võimaldas äraelamist ja vana korra juures pensioni maksmine lõpetati. Vabadusristi Kavaleridele aga on tehtud erand seega, et nad omal soovil võivad igal juhul üleviidud saada uue seaduse alla.

Enamus Vabadussõja invaliidide, kellel erateenistuse sissetulekuid ei ole, saavad pensioni katkestamata vana korra alusel edasi, ega oma õigust üleminekuks uue korra alla.

Isikud, kes aga omavad pensioniõigusliku teenistuse, ei saa samuti nõuda pensioni uue seaduse järgi.

Rahvaväelaste ja nende perekondade pensioniseaduse puuduseks on, et pensioni maksmine lõpetatakse, kui pensionär omab sissetuleku vähemalt pensioni täismäära suuruses, ning et perekonnaga invaliididele ei võimaldata laste abiraha.

Sõjapensionari kõrgenduste saamise õiguse Sõjaväelaste pensioni seaduse § 66. põhjal omavad Vabadussõja in-

valiidid mõlema pensioniseaduse järel.

Sõjaväelaste pensioni seaduse § 15. põhjal saavad lasteabiraha, s. o. lisapensioni 6 kr. lapse peale ainult need, kes saavad pensioni sama uue pensioniseaduse alusel ja kelle pension on alla 50 kr. kuus, kuid nii, et pension ühes lisapensioniga laste eest ei tõuseks üle 50 krooni kuus.

Uue seaduse alla viidud saavad seega: pensioni pluss lasteabiraha kuni 50 kroonini ja erateenistuse sissetulek.

Endise korra alusel pensioni saajad võivad saada ainult pensioni pluss teenistuse sissetulek alla 50 kr. kuus reamehele.

Siit selgub, et nende kahe pensioni seadusega on loodud ühesugustele Vabadussõja invaliididele kaks mõõdupuud. Lihtsameelega inimene ei jaksa kuidagi sellest vahetegemisest aru saada.

Sõjaväelaste pensioniseadus on toonud sõja-invaliididele mõnesuguseid muidki raskusi.

Mitmed invaliidid, kellele Rahvaväelaste ja nende perekondade pensioni seaduse alusel oli

määratud pension ja said seda rohkem kui 10 aastat, on kaotanud pensioni õiguse Sõjaväelaste pensioni seaduse alusel sõjaaegsete teenistuskirjade puudulikkuse pärast, või see pärast, et on haiguse saanud sõjavangis, haavatuna või tervena sõjavangi langedes.

Sageli tehakse nüüd, 20 aastat peale Vabadussõda, otsuseid, et see ja see häda või haigus ei ole sõjaväeteenistusega Vabadussõjas ühenduses, kuna pole tõendatud vastupidist.

Invaliididel on sageli väga raske 20. aasta pärast tõendada tunistajatega või tõendistega asjaolusid, mis varem rahvaväe komisjoni poolt kindlaks tehtud ja selge oli. Pole ju arhiivid invaliididele kättesaadavad ja 20. aasta pärast on raske isikuid-tunnistajaid esitada, kes veel igasuguseid teise isikusse puutuvaid asju täpselt mäletaks.

Raskustesse on asetatud ka mitmed rahuagedes sõjaväe invaliidid, kellele endise seaduse alusel pensioni maksmine sissetuleku tõttu ajutiselt katkestati.

Sõjaväelaste pensioniseaduse § 152 ja 157 põhjal on nende pensioni palved Sõjavägede

KUNSTLISTE KEHALIIKMETE TÖÖSTUS

KARL RЕНИ

TARTUS, ÜLIKOOLI TÄN. 48. TELEFON 39-14. (Asut. 1920. a.)

**Vigastatud sõjameestele, arstidele ja teistele
vigastatud kehaliikmetega kodanikkudele
tähelepanemiseks!**

Oma tööstuses valmistan kunstlisi kehaliikmeid: jala ja käe proteesa; uudisena, duur-alumiiniumist ihuvärvi, kuullaagritel jala proteesid.

Jala, käe ja selgroo tugiaparatisid, keha korsettisid, kubeme rihmasid, kõhu sidemeid, labajala platesid lampjalgade jaoks jne. Igasugu metallasjade poleerimine ja nikeldamine.

Arstiriistad ja juuksetöösturitele igasugu terariistade teritamine ning habemeajamise peatoode valmistamine.

**Esindused Tallinnas: Uus Kalamaja t. 15—17 ja
Aleksander Kangu, Lõuna t. 16—21, Tallinn.**

Suurima lugupidamisega

KARL RЕНИ

Mehaanik-ortopeedik

A. Vihvelini maal.

Skangali sõjasaak.

Staabi Ülema otsusel rahuldamata jäetud, kuigi neil varem oli määratud alaline pension.

§ 152 räägib ajutiselt määratud pensionidest mille maksmise jätkamisel või ümberarvutamisel töövõimekaotuse protsendi muutmise või kõrvalabi mittevajavaks tunnistamise tõttu kohaldatavat Sõjaväelaste pensioni seaduse eeskirju, s. o. kohaldatakse § 157, millega annuleeritakse § 60. järgi, alates 10% töövõimekaotusest peale, määratav teenistus-tervisrikke pension, nende isikute kohta, kes lahkusid pensioniõiguslikust teenistusest enne selle seaduse jõustumist, kui need isikud teenisid sõjaväelastena ja teenistusest lahkudes ei olnud teenistuskohuste täitmisest sõltuvalt tekkinud tervisrikke tõttu sõjaväeteenistusse tervislikult kõlbmatud.

Igatahes need mõisted ei peaks kohaldatavad olema sõduri kohta, kes sõjaväeteenistuskohuste täitmisel vigastada saanud ja kellele oli määratud alaline töövõimekaotus ning alaline pension ning riviteenistuseks kõlbmatuks tunnistatud, kuigi rivitu teenistuseks kõlblikuks loeti, seejuures aga alalisele pensionile lasti.

Et sissetuleku tõttu pensioni maksmine ajutiselt katkestati, ei muuda asja kuigi Sõjavägede

Staaap kasutades uut seadust, arstlise komisjoni poolt uue läbivaatuse laseb toimetada.

Selliseid vasturääkivusi ja mitmesugust mõõdupuud ühesuguste invaliidide suhtes võimaldab uue ja vana pensioni seaduse vahe ja ülemineku eeskirjad.

Paljudel invaliididel on tulnud oma õiguse jalule seadmiseks kasutada Riigikohtu abi, kus Sõjaväelaste pensioni seaduse vasturääkivuste suhtes peab õige tõlgendus leitama.

A. S. J.

SAAPATÖÖSTUSE

MASINAD JA TARBED

Tallinn, Gonsiori 3. Telefon 308-82

k-t. kontor O. Grenz

AUGUST PAALBERG 50-aastane.

8. märtsil 1939. a. sai Ühingu kauaaegne juhatuse liige August Paalberg 50-aastaseks

Juubilar on sündinud 9. III. 1889. a. Saue vallas. Võtnud osa Maailmasõjast ja väljateeninud veltveebliks

Vabadussõja alguses astunud I Tallinna Kaitsepataljoni veltveebliks. Mitmest lahingust osavõtnud ja 26. III. 1939. a. Rulli mõisa juures püssikuulist haavata saanud.

Vig. Sõjam. Ühingu Tallinna Osakonna juhatuse liikmeks on juba 1920. a. peale ja praegu on abiesimeheks ja osakonna raamatukoguhoidjaks. Samal ajal ta on ka Ühingu Keskjuhatuse liige 1927. a. peale laekurina.—

A. Paalberg on tuntud hoolsa töömehena, lugupeetava korraliku ning ausa Ühingu tegelesena.

Pikemat aega, töötas tema A/S. A. M. Lutheri vabrikus ning oli seal tööliste vanemaks.

Vabadussõja invaliidina-pensionärina loobus lõpuks tervislikel põhjusil vabriku tööst ja tegeleb juba teist aastat ärimehena.

Aug. Paalberg on mees, kes on edasipüüdnud ja ka omal jõul edasi saanud.

Soovime juubilarile tema eluea teise pool-sajandisse jõudmise puhul palju edu ja õnne tulevail päevil.

Res.-leitn. JAAN RAUDSEPP 50 aastane.

V/R. II/3.

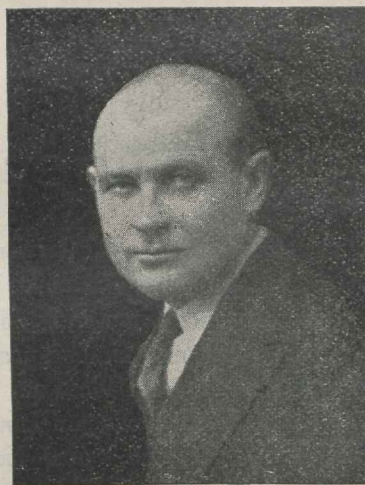
Sündis 12. detsembril 1889. a. Vana-Tänas-silma vallas, Viljandimaal.

Lõpetas Tomsoni kaub. kooli, eksternina Keskkooli ja Tiflisi lipnikude kooli.

Vabadussõtta astus vabatahtlikuna 26. XI. 1918. a. Soomusrong Nr. 1. „Kapten Irv'e“ peale, jalaluurajate komando ülemena. Sai haavata paremast jalast raskel kujul 10. I. 1919. a. Rakke jaama juures. Tervenemise järele määrati 6. IX. 1919. a. Peipsi laevastiku divisjoni adjutandiks. 1. mail 1924. a. arvati reservi ja 24. VII. 1925. a. erru.

Omab II liigi 3. järgu Vabadusristi, isikliku vahvuse eest.

Olnud Ühingu Keskjuhatuse liige 1924. a. alates kuni käesoleva ajani abiesimehena ja

sekretärina ja kauemat aega Ühingu Tartu osakonna juhatuses abiesimeheks.

Praegu tegutseb äri ja põllumajanduse aladel.

Soovime temale, kui tõsisele Ühingu tegelesele ja töömehel edu ja õnne teiseks pool-sajandiks.

Õitse maa ja müha meri!

Õitse maa ja müha meri,
sära lumi, helgi jää.
Põld, mis kannab viljateri,
alati me omaks jää.

Meie randu, meie saari
kaitsku kangelaste käed.
Põhja taeva sinikaari
hoidku ikka kõrged väed!

KARL ELLER.

JOHANNES VANATOA 50-aastane.

21. oktoobril 1939. a. sai Ühingu Tallinna Osakonna kauaaegne laekur Johannes Vanatoa 50-aastaseks.

Juubilar on sündinud 21. oktoobril 1889. a. Nissi vallas. Võtnud osa Maailmasõjast Tarutinski polgus, kaasateinud kõik lahingud Karpaatides ja Poolamaal Austria-Ungari vägede vastas. Haavata saanud seljast 20. XII. 1914. a. Rava linna all.

Ühingu Tallinna Osakonna juhatuse liikmeks valiti J. Vanatoa 1927. a. mai kuul ja sellest alates on juhatuse liikmeks vahetpidamata. Laekuriks sai 11. juulist 1928. aastal ja on selleks ka tänaseni.

Elukutselt on J. Vanatoa motorist ja seisab Tallinna linnavalitsuse teenistuses mitmendat aastat linna Veevärgi osakonnas pumbamaja motoristina.

Johannes Vanatoa'd, tema elu suurpäeval olid õnnitlemas rohkearvuline sugulaste ja tuttavate pere ja kokku toodi rohkesti kingitusi mälestisesemeid.

Soovime temale, kui tõsisele Ühingu tege-lasele ja töömehele palju edu ja õnne tulevaiks päeviks.

Mineviku inimesed.

Sõjas vigastada saanud või tervise kaotanud kodanikud on oma kodaniku kohuse täitmisel riigi eest kannatanud ning muutunud võimetuks enda äraelamist kindlustama.

Kõigis tsiviliseeritud maades on sotsiaal-kindlustuse teel tagatud nende äraelamise võimalus. Ühes riigis paremini, teises halvemini, arvesse võttes riigi majanduslikke võimalusi või võimude suhtumist invaliidide olukorrasse.

Igatahes siis, kui kodanikku vajatakse riigikaitseks tegelikult sõjas, lubatakse tema eest invaliidsuse puhul või tema perekonna eest surma korral, hästi hoolitseda. Iseasi on kudas sünnib siis, kui „mooramees on oma töö teinud.“

Et sõjad on väga sagedased, näeme meie oma silmaga, kuna praeguse inim põlve kestvusel oleme üleelanud ja paljud ise läbiteinud mitu suurt sõda.

Meil on Eestis Vene-keisririigi mälestusena rohkearvuline veneaegsete sõja-invaliidide pere. Vigastatud Sõjameeste Ühingusse on liikmena registreeritud neid tänapäeval 1179 invaliidi.

Kindlasti on neid ka registreerimata, kes kaugemates maanurkades elavad.

Nende hulgas on veel üksikuid vanakesi Vene-Türgi sõjast Plevna aegadest, Balkanil käimisest: Hiina mässuaegseid, Vene-Jaapani sõjaaegseid ja kõige rohkem Maailmasõjaaegseid; üksikud ka Vene Kodusõjast.

Eesti iseseisvumisega jäi see invaliidide pere, kui Eesti riigi kodanikud, Eesti riigi hoole alla.

Omariikluse juures oleks võinud loota neile, peajasjalikult maailmasõja invaliididele, väärilist elatist ja kohtlemist, seda enam, et Maailmasõda osutus eelmänguks iseseisvumisele ja Maailmasõjas õppinud sõdurid ka iseseisvuse võitluse läbi tegid.

20. aastat on nüüd omariikluse aegset sotsiaalkindlustust seljataga ja poleks üleaarne ka veidi ülevaadet teha nende ajaloo ohvrite, veneaegsete sõjainvaliidide olukorrast.

1918 aasta sügisel, kui Saksa okupatsiooni võimud lahkusid Eestist ja omariiklust rajati, ei olnud veel pensioni seadust ega mingit kindlat hoolekannet. Aga, et aeg oli raske ja

Esimese Punase Risti abi sõjas.

vigastatud inimesed aia ääres nälga ei võinud surra, asutati riigi poolt või kutsuti uuesti ellu veneaegsed sõjainvaliidide õpetöökojad ja ühiselumajad nende jaoks, kes mõnesugust käsitööd õppida soovisid, ja ülalpidamist võimaldati riigi kulul.

Kuid enam oli neid, kes ei saanud perekondlil või muil põhjusil ühiselumaju Tallinnas ja Tartus kasutada ja ametit õppida. Neile aga puudus kuni 1920. a. keskpaigani riikline toetus-pensioni seadus. Aeti läbi viireledes ja ühingu kaudu seltskonnalt saadava toetusega.

1920. a. algupoolel võeti vastu Asutava Kogu poolt Rahvaväelaste ja nende perekondade pensioni seadus; selle alla kuulusid ainult Vabadussõja ja Eesti rahuaegsed invaliidid, kuna veneaegsed sõjainvaliidid jäeti kõrvale nagu sikud talledest. Rahvaväelase kuupensioniks määrati siis 500 marka kuus 100% töövõimetele.

Alles mai kuul 1920. a. võeti Asutava Kogu poolt vastu Ajutine Veneaege pensionäride toetuse seadus, mille alla kuulusid kõik veneaegsed riigipensionärid riigiteenijad ja nende perekonnad ning muuseas ka veneaegsed sõjainvaliidid.

Veneaegetel pensionäridel oli selle seaduse järele õigus saada toetust Mrk. 250.— kuus ning töövõimete perekonnaliikmete peale lisa toetust: ühe liikme peale 150 marka, kahe liikme peale 250 marka ja kolme ehk enam liikme peale 300 marka.

Need normid olid maksivad Veneaegete riigipensionäride kohta, kes said selle normi tervelt kätte, Veneaegetele sõjainvaliididele aga tehti selle juurde veel kitsendus, sest neile hakati toetusraha maksma selle seaduse alusel määratud normidest töövõime kaotusele vastav osa. Seega sattusid sõjainvaliidid veel halvemasse olukorda kui veneaegsed tschinovnikud.

Seda väikest toetust võimaldatakse ka ainult siis, kui isikud on töövõimetus ja neil ei ole varandust ega sissetulekut, mida eluüalpidamiseks jatkaks.

Rahakursi muutudes kõrgendati neid Veneaegete toetusrahade norme 1923. a. neljakordseks. Seega 100% töövõimetus eest määrati 10 kr. kuus, s. o. 10 senti töövõime, kaotuse protsendi peale ühes vastavalt kõrgendatud perekonnalisaga.

Sellest ajast peale ei ole Veneaegete sõjainvaliidide toetusnorme enam kõrgendatud.

vaatamata rahakursside muutustele ja invaliidide tungivatele palvetele. Teistel pensionäridel riigiteenijatel ja rahvaväelastel on aga pensionid korduvalt kõrgenenud, vastavalt rahakursi muutustele. Nii on samal ajal rahvaväelaste pensionid tõusnud reamehel 500 marga pealt 50 kr. peale kuus, s. o. kümnekordseks, kuna veneaegsete toetusrahad 250 marga pealt ainult 4 kordseks, s. o. 10 kr. peale on tõstetud.

Veneaegsete sõjainvaliidide toetusraha ei ole proportsionaalselt kõrgendatud, kuigi selle jaoks umbes 100.000 krooni aastas lisakulu võiks tarvis minna.

Kui küsida mis siis niisugune vahetegemine või klassitamine põhiseaduslikult üheväärtsete kodanike suhtes ja analüüsida saadud suulisi eitavaid vastuseid või põhjusi, siis jääb kodaniku enda seisukohast asi ikkagi arusaamatuks või vähe põhjendatuks.

Peamiseks toetusraha mittekõrgendamise põhjuseks on ametlikult ikka riigikassa seisukord, et ei jätku selleks raha.

Kui see oleks nii, siis tulnuks sellega leppida. Aga samal ajal, kui veneaegse sõjainvaliidi jaoks ei ole raha, näeme aastate jooksul

riigi eelarves Riigi Teatajatest igal alal krediidide suurendamist. Veel enam aga Sotsiaalministeeriumi eelarves kõigi pensionide krediidide suurenemist määratult, kuid Veneaegsete pensionäride toetusrahade vähenemist järjekindlalt iga aastaga.

Järjekindlalt see kõige kaaluvam põhjendus ei pea paika. Veneaegsete pensionäride toetusrahad oleks saanud kõrgendada tarvilisel määral ainuüksi nende summade arvel, mis on vähenenud ärasurnute, töövõimelisteks saanud laste ja teiste väljalangenute arvel, ilma et riigikassal oleks tarvis olnud uut krediiti määratagi.

Sellist lootust kord andis endine Riigivanem hr. Jaan Tõnisson, aga et Valitsusel „tuli minna“ siis jäigi see teostamata.

Oleme veel kuulnud otsekohe semaid põhjendusi, et „meie võime raha määrata enam tuleviku aladele ja ülesehitustele.“

Järjekindlalt on veneaegsed sõjainvaliidid, kui ilmajääjad — mineviku inimesed.

Nii oleme 20. aastat sunnitud olnud kiratsema omariikluse juures, kui pae peale lange-

A|S. «VOLTA TEHASED»

TALLINN, TÖÖSTUSE 47

KODUKESKJAAMA TEL. 477-66. Telegr. aadress: VOLTA TALLINN

Elektrimasinad, transformatorid
ja aparaadid.

Gaasikaitse seaded varjenditele,
ventilaatorid.

Soojaõhu kütteseaded, pumbad.

nud seeme, ilma et „mooramehed“ tööst keegi palju hooliks.

Sarnane on olukord elatisrahaga, mis on invaliidide eluliselt kõige tähtsam ja olulisem.

Keisri valitsuse ajal sai 100% töövõimetu reamees 216. rubla aastas I järgu pensioni, mis teeks välja praegustes Eesti kroonides 648.-, kui endise rubla ja Eesti krooni vahekorras võtta 1 rubla = 3 E. krooni, ja seega on mitmevõrra kõrgem praegusest toetusrahast.

Veneaegse sõjainvaliidi olukord õiguslikust seisukohast vaadates on kogu aeg halvenenud:

a) kuna nendele toetusraha määratakse ja makstakse töövõimekaotuse järele, siis veneaegsete komisjonide poolt määratud töövõimekaotust arvesse ei võeta, vaid Maavalitsuste juures arstline komisjon määrab töövõimetuse suuruse uuesti. Seejuures käsitati esialgul R. T. nr. 43/44 — 1920. a. ilmunud „Nimestiku haiguste ja kehaliste puuduste kohta, mis rahvaväelasele õiguse annab pensioni saada“, samuti ka veneaegsete sõjainvaliidide töövõimetuse kindlaks määramiseks.

Hiljem aga hakati veneaegsete sõjainvaliidide töövõimekaotuse kindlaks määramiseks käsitama 1924. a. R. T. nr. 87/88 ilmunud „Käsitusereeglid, mille järele ära määrata tööjõunõrgenemist või täielist kaotust kehaliste vigastuste tagajärjel, mis saadud õnnetute juhtumiste läbi“.

Nende käsitusereeglite protsendimäärad on tööinvaliidide jaoks ja pole kohased sõjavigade suhtes ning erinevad palju rahvaväelaste kohta maksvast nimekirjast.

b) Linna ja valla kogukonnamaksust vabane-
mise juures on samuti kitsendused, sest kogukonnamaksust saavad vabaks ainult need maailmasõja invaliidid, vähemalt 40% töövõimekaotusega, kes riigilt toetust saavad Ajutise veneaegsete pensionäride toetamise seaduse alusel.

Kui on kogukonnamaksust vabad, vaatamata varalise seisukorra kohta, isikud, kes 60 aastat vanaks saanud ning alaealised isikud, kuna neid loetakse töövõimetuks, siis peaks töövõimetu sõjainvaliidid, igal juhul, kogukonnamaksust vaba olema, pealegi kui elukutselised sõjaväelased, täispalgalistena, sellest maksust vabad on.

c) Raadio ringhäälingu tasuta kuulamine oli esialgul võimaldatud ka maailmasõja invaliididele, kes on riigilt toetust saajad ja töövõime-

tud. Hiljem aga kaotati seegi võimalus uue Raadio Ringhäälingu kasutamise määrusega. Enamjagu riike kodanikelt raadiokuulamise maksu ei võta, kui aga võetakse, siis oleks õiglasem, kui sõjainvaliidid selle tasumisest vabaks saaks.

d) On ju veel teisigi soodustusi, nagu raudteesõidu soodustus, mis kuigi pole elulise tähtsusega, aga vigastatud inimesele oleks mõnel juhul siiski väga tarvilik, kuid seni pole seda võimaldatud.

Igasugused soodustused, kui neid ongi kellelegi võimaldatud, ei ole ju nii elulise tähtsusega kui elatisraha, s. o. pension. Maailmasõja invaliidid ei ole sugugi kade, kui keegi temast paremas seisukorras on ja riigil võimalusi on olnud selleks. Aga ainukeseks sooviks on, et ka nende võõraspojalik seisukord elatisraha suhtes parandamist leiaks niipalju, kui neid seni on unustusse jäetud.

Oleme varemgi kuulnud, et meie naabrite juures on maailmasõja invaliidi koheldud teiste

Büroomasinad

Kirjutusmasinad ROYAL,
arvutusmasinad FACIT,
liitmisemasinad DALTON,
paljundajad ELLAMS ja
nende tarbed

Vd Loun & Schitikov

TALLINN :: NIGULISTE 18 :: TEL. 434-37

A.-s. Eestimaa Apteegi ja Rohukaubanduse Ühing

„EPHAG“

Tallinn, Harju t. 41.

Abikauplused: Tallinnas, Narva mnt. 42,
Tartu mnt. 27.

Osakond: Tartus

Laboratoorium Tallinn,
Tondi tän. 33/35.

Müüme suurel arvul kosmeetika- ja parfümeeriasaadusi:
nagu Isis kreemi, Milvi hambapastat ja Pa-Mu puudreid.
Lillekõlmi-vesi 45 erilõhna!

Hambaarstitarvete osakond.

sõjainvaliididega üheväärsena ja neile maks-
takse pensioni, mis eluülpidamiseks ajakohane.

Kui võtta arvesse, et riigiteenijatel ja sõja-
väelastel võetakse kõigil arvesse veneaegse tee-
nistuse aastad nii pensioni kui ka teenistus-
vanuse suhtes, siis peaks vähegi hinnatama ka
sõjainvaliide.

Üldiselt võiks öelda, et seni on kõige enam
kokkuhoidu teostatud veneaegsete sõjainvaliidide
arvel.

Kui on leitud võimalusi igasuguste teiste
pensioniliikide kõrgel hoidmiseks, siis peaks
vahest veneaegsete sõjainvaliidide elatiseks ka
vähegi jätkuma.

Maailmasõja invaliid.

Autokuningas Henry Ford ja invaliidid.

Meie oleme alati olnud sellel vaate-
kohal, et iga kodanik, meie seisukohast
aga eriti kodanik-sõjainvaliid, on õigusta-
tud oma töövoimele vastavat tööd saama
ja tegema, sest igas käitises ja ettevõttes
või asutuses leidub alati vastavat tööd
ja alapid, mida kodanik-sõjainvaliid on
suuteline täiel määral täitma. Oleme
kuulnud, et mitmel maal, nagu Prantsus-
maal, Saksas ja äsja hävitatud Poolas, sea-
duslikul alusel iga käitis on kohustatud
palkama teenistusse iga 100 töölise kohta
kindlal protsendilisel arvul sõjainvaliide.

Juhtisime omal ajal vastavate võimude
tähelepanu sellele asjaolule ja palusime
võimalikku lahendust sellel alal, kuna riik
pole suutnud sõjainvaliididele, eriti vene-

aegetele, äraelamiseks küllaldast toetust
anda.

Rahuldust saaks aga üksnes sel teel,
kui invaliide saaks rakendada jõukoha-
sele tööle plaanikindlalt või vastava sea-
duse alusel. Seni ei ole selle heaks mi-
dagi kindlat loodud.

Et sarnane korraldus väga eluline ja
hea tahtmise juures täiesti ilma vähemagi
raskuse või koormatuseta läbiviidav, on
tegelik elu mõnel pool ise näidanud.

Niisugune suurtöömehes ja filantroop,
nagu seda on autokuningas Henry Ford
Ameerikas, teostas selle põhimõtte, inva-
liidide kasulikule tööle rakendamiseks
oma suurtööstuses, väga edukalt.

Tema suurtööstuses võimaldatakse tööd tuhandetele invaliididele ja nad täidavad pealepandud ülesandeid väga hästi.

Laseme Henry Fordil tema raamatust „Minu elu ja töö“ endal jutustada selle kohta järgmist:

„Ühes eelnenud peatükis märkisin juba, et kehalised vead pole põhjuseks tööpaluja tagasilükkamisel. See põhimõte hakkas maksma 12. jaanuaril 1914., ühel alusel tasu alamäärana — viis dollarit päevas ja kaheksatunnise tööpäeva kindlaksmääramisega. Ühtlasi jõustus määrus, et kedagi ei või vallandada kehaliste puuduste põhjal, välja arvatud muudugi nakkavate haiguste puhul. Kui tööstuslik ettevõtte tahab tõepoolest täita oma ülesannet, peavad minu arvates töölised olema läbilõikes umbes samasugused kui inimliku ühiskonnagi läbilõikes. Haigeid ja vigaseid on igal pool. Üldiselt on kehtivusel liigagi suurmeelne vaade, et kõik kehaliseks tööks võimetus isikud pandagu ühiskonnale koormaks ja toidetagu neid avaliku heategevusega. On igatahes juhtumeid, näiteks idiootide puhul, mil avalik heategevus ei saa jääda tegevusetuks; need on aga erandid ja meie ettevõtte töö mitmekesisuse tõttu on õnnestunud muretseda peaaegu igapäevase elamisvõimalust tootva tööga. Kui asetada pime või vigane õigele kohale, võib ta teha just sama ja saada sama palka, mida täiesti terve inimene. Meie ei anna küll vigastele eesõigust, aga oleme näidanud, et nad võivad teenida täie tasu.

Käiks kõigi meie püüdlustele risti vastu, kui tahaksime tööle võtta inimesi nende vigade pärast, maksta neile väiksemat tasu ja rahulduda väiksema produktiooniga. See oleks küll ka üks tee inimeste aitamiseks, aga mitte parim. Parim viis on anda neile sellist tööd, milles nad võivad olla täitsa samaväärtuslikud tervega. Kaldutakse liigagi kergesti arvamisele, et jõudude täisomadus on kõrgeimate saavutiste põhitingimuseks igasuguses tegevuses. Et määrata tegelikku vahekorda täpselt, lasksin oma käitise mitmesugused toimingud kulutatava tööjõu suhtes üksikasjuni klassifitseerida — kas töö on kerge, keskmine või raske, kas märg, siis millise vedelikuga ühenduses, kas puhas või must, ahju või kõrgahju lähedal, heas või

ÜHISTEGELIK
KINDLUSTUSSELTS

«EESTI»

ASUTATUD 1907. AASTAL

halvas õhus, kas üht või kaht kätt nõudev, kas seisvas või istuvas asendis sooritatav; loomulikus või kunstlikus valguses; kas töö toimub vaikuses või lärmis, kas ta nõuab suurt täpsust. Samuti tuli kindlaks määrata iga eritoimingu vältel töömehe käte vahelt läbiminevate artiklite arv tunnis, käsitletava materjali raskus ja selleks töölise poolt vajalikud pingutused.

Selgus, et sellal oli vabrikus 7882 erisugust töötoimingut. Neist olid 949 märgitud raske tööna, mis nõudsid absoluutselt terveid, tugevaid mehi; 3338 nõudsid mehi normaalselt arenenud kehajõuga. Ülejäänud 3595 toimingut ei nõudnud mingisugust kehalist pingutust, neid oleksid võinud teha kõige nõrgemadki mehed, jah sama tulemusega naised ja isegi vanemad lapsed. Need kerged tööd klassifitseeriti jälle omavahel, et teada saada, millised nõuavad meelte ja liikmete täit kasutamist. Tegime kindlaks, et 670 toimingut võisid sooritada jalutud, 2637 ühejalgsed, 2 kätetud, 715 ühekäelised, 10 pimedad. 7882 mitmesugusest tegevusest 4034 nõudsid küll teatavat, mitte aga täit kehajõudu.

Järelikult on arenenud tööstus võimeline andma täistasulist tööd suuremale hulgale poolkõlvulisile töölisile, kui viimaseid leidub läbilõikes inimlikus ühiskonnas. Tegevuse analüüs mõnes teises tööstusharus või käitises võib anda küll teissuguse vahekorra, ent siiski olen veendunud, et vigaste jaoks ei puudu rakendusvõimalused, kus nad oma tööjõuga suudaksid teenida täie palga. Eelduseks on aga, et töö tehases oleks küllalt spetsialiseerunud kõrgema ökonoomsuse mõttes. Rahvamajanduslikult tähendab suurimat pillamist, kui kehaliselt vähemväärtuslikud asetatakse koormaks üldsuusele või kui neid ainult kurvameelsuse vältimiseks lastakse õppida mingit kõrvalise tähtsusega ametit, nagu korvipunumist või mingit teist ebatasuvat tööd.

Kui meie värbamisbüroo võtab ametisse mehe, siis teeb ta seda selleks, et anda talle ta kehalistele võimetele vastavat tööd. Kui tal juba on töö ja see osutub tema võimeid ületavaks või ei vasta ta kalduvustele, siis paigutatakse mees mõnda teise osakonda ja pärast arstlikku läbivaatust pannakse ta tööle, mis vastab enam ta kehalisele olukorrale või kalduvusele. Isikud,

kes on kehaliselt või võimetest keskmisest allpool, suudavad õiges kohas olla täpselt niisama head töömehed, kui kehaliselt keskmisest kõrgemal olivadki. Nii paigutati üks pime lattu lugema mutreid ja kruvisid haruasutistele saatmiseks. Sama töö juures olid tegevuses ka kaks tervet inimest. Kahe päeva pärast palus tööjuhataja ümberpaigutuse osakonda, et andku see mõlemale tervele teist tööd, sest pime suutvat ükski sooritada nii oma kui ka mõlema teise töö.

See süsteem laseb end veelgi laiendada. Üldiselt peetakse enesestmõistetavaks, et tööline loetakse vigastuste järel töövõimetuks ja saab hüvitust. On aga alati paranemisaeg, eriti murdude juures, millal ta on täiesti võimeline tööks, ja koguni igatseb töö järele, — ei või ju ometi suurimgi õnnetuse abiraha olla nii kõrge kui normaalne nädalapalk. Sest kui ta oleks niisama kõrge, tähendaks see käitisekulude suurenemist, mis loomulikult annab tunda toote müügihinnas. Toodet ostetakse vähem ja tulemus oleks töövõimaluste vähenemine. Need on paratamatud konsekventsid, mida peab alati silmas pidama.

NARVA KALEVI MANUFAKTUUR

endine parun A. L. Stieglitz'i

KALEVIVABRIK

Asutatud 1846. a. Narvas

Suurmüük ja ladu:
Tallinnas, Vene 8

Telefonid:
446-36 ja 446-38

Valmistab kõrges headuses ja maitserikkais moodsais mustrites ja värvides villaseid meeste- ja naisterahva palitu- ja mantliriideid, ülikonnariideid, fraki- ja smokingiriideid, naisterahva kostüümiriideid, kaitseväge ja kaitseliidu-riideid, kooliõpilaste kalevit jne.

Kõik kaubad kannavad vabriku märki, mida palume ostmisel tähele panna.

Meie kaubad on kõigis paremates riideärides üle riigi saadaval.

Tegime katseid voodisolevate patsientidega, kes võisid istuda sirgelt. Laotasime mustad vahariidest tekid üle voodi ja lasksime inimesi kinnitada mutreid väikeste poltide külge, — töö mida peab tegema käsitsi ja mille juures muidu olid magneeto osakonnas tegevuses viisteist kuni kakskümmeid meest. Haigla asukad olid selleks täpselt niisama võimelised kui vabrikuinimesed ja teenisid nii oma reeglipärase palga. Jah, nende tootmine oli koguni, niipalju kui tean, 20% kõrgem kui tavaline vabrikutootmine. Loomulikult ei sunnitud kedagi tööle, ent kõik tahtsid ise tööd teha. Töö aitas neil veeta aega, uni ja isu olid paremad ja kosumine tegi kiiremaid edusamme.

Kurtummasid ei asetatagi meil erilistele töödele — nemad suudavad igal pool osutada 100%-seid tulemusi. Tiisikushaiged — keskmiselt umbes tuhat isikut — töötavad enamasti materjali-ülejäakide osakonnas. Eriti nakkavatel juhtudel on nad paigutatud ühte oieti selleks ehitatud puukuuri. Kõik töötavad niipalju kui võimalik vabas õhus.

Viimase statistika ajal oli meie juures tegevuses 9563 isikut kehaliste puuetega. Neist 123 vigaste või amputeeritud kätega. Üks oli hoopis kätetu, 4 täiesti pimedad, 207 ühest silmast peaaegu täiesti pimedad, 37 kurtumma, 60 langetõbised, 4 jalutut, 234 ühejalgsed. Ülejäänud olid vigastused väiksemad.

Mitmesuguste tööliikide äraõppimiseks kulub aega umbes järgnevalt: 43% kõigist töist ei nõua üle ühe päeva õpiaega, 36% üks kuni kaheksa päeva, 6% üks kuni kaks nädalat, 14% üks kuu kuni üks aasta, 1% üks kuni kuus aastat. Viimasena nimetatud töö — nagu tööriistade valmistus ja loodimine — nõuab täiesti erilist osavust.“

Sellest Henry Fordi kirjutusest selgubki, et hea tahtmise juures saab iga tööstur tööd leida ja võimaldada igale tööinvaliidile ja, peab arvama, samuti ka sõja-invaliidile, kellel veel vähegi töövõimet alles on. Meie soov oleks, et leiduks maailmas veel teisi tööandjaid, kes Henry Fordi heale eeskujule järele teeks. — Meil aga väga sageli kuuleme invaliidide töö otsimisel vastuseks: „Meie invaliidi ei saa kasutada, meie vajame terveid töömehi...“

A. J.

SOOMUSRONGI „KINDRAL“.

Kindrali aukraad sõjaväes on ikka suur küll. Noorsõdurile igatahes ajab kananaha ihule, kui sarnase suurusega kokku juhtub. Suurem on ta aukraad kindlasti, kui kompanii vana, veltveebli oma.

Vanal õndsas tsaari ajal oli veltveebel kompaniis küll kõige suurem asjamees, keda sõdurpoiss pidi kartma, kuid väljaspool kasarmu oli selleks äraseletamata hirmu objektiks ikkagi kindral, kellega tänaval kokkupuutumist kardeti kui katku.

Oligi ka selleks mõjuv põhjus: sarnase suurusega kokkupuutes pidid läbitegema mitmesugused hiina vigurid, enne kui tohtisid edasi minna. Pidid mõned sammud enne kindralit seisma jääma, ennast tema poole pöörama ja siis käsi kõrva ääres teda silmadega saatma, nii öeldes „silmadega sööma“, kuna tema, vaevalt sind väetis ussikest tähelepannes, oli möödunud. Siis alles tohtisid oma katkestatud teekonda edasi jätkata kuni järgmise kindralini.

Õndsas Vene tsaari sõjatarkuse raamatud

nimetasid sarnast viguritega pöörlemist tervituks „vo front.“

Ime siis, kui kindralit ei kardetud. Juba eemalt punase voodriga sinelit nähes eelistati siiski lähimast hoovivärvast sisse putkata, ja siis värava vahelt seni piiluda, kuni „suur härra“ oli möödunud.

Tolleaegse Vene pealinna Petrogradi, praegu Leningradi, peatänaval Nevskil see abinõu palju ei aidanud, sest seal liikus alati rohkem kindraleid, kui oli käepärast hooviväravaid.

Vene revolutsioon pühkis ära ainsa ropsuga kõik sarnased tarvitused olnud hiinavigurid.

Aga meil Vabadussõjas olid juba teistsugused kindralid. Oma Eesti kindralid. Ei olnud neis uhkust: tihti võisid neid näha sõbralikus vestluses sõduriga. Ka ei olnud kindraleid meil tollal kuigi palju; aitas ühe käe sõrmedest nende üleslugemiseks, teist kätt polnud tarviski abiks võtta.

Ka meil soomusrongil oli oma „kindral“, ehkki ta laiematele hulkadele on tundmatuks

Asutatud 1857. a.

Kreenholmi Puuvillasaaduste Manufaktuuri Osaühisus

VABRIKUD: KREENHOLMIS, NARVA LÄHEDAL
JUHATUS: TALLINNAS, PIKK T. 68, TEL. 426-63
MÜÜGIKOHT: KAUBANDUS A.-S. „KREENBALT“
TALLINN, S. KARJA 13, TEL. 425-14

MÜÜK AINULT SUUREL ARVUL

Sõjast rahuni . . .

jäänud. Selleks soomusrongi „kindraliks“ oli dessant roodu veltveebel Jaan R. Ja „kindraliks“ sai ta järgmistel asjaoludel.

Vabadussõda oli meid kannud Venemaa pinnale, Pihkva tagustesse kolgastesse, kus tuli vaenlasega ränku lahinguid lüüa. Nagu igagi ränk töö, nõudis ka see töö vahel pisikest puhkust, et veidi hinge tagasi tõmmata. Selleks hinge tagasi tõmbamiseks viidi meid siis paariks päevaks Pihkva linna, kus siis puhkasid nii mehed kui ka alaliselt auru all seisvad vedurid,

Pihkva linn oli juba risti-rästi läbi kolatud ja ei pakkunud enam suuremat lusti palava ilmaga seal ringi ristelda. Sai aega kuidagi rongil surnuks löödud ja pikkisilmi oodatud liinile tagasisõitu, mis siiski rohkem huvi pakkus, kui Pihkva linn.

Ühes sarnasel palaval lõunal oli igavus juba nii suureks kasvanud, et oldi valmis igasugu numbreid välja lööma selle peletamiseks. Kuid seal tuligi midagi, mis andis igavuse pärast vahtida.

Pihkva jaama perroonile oli ilmunud salgake kullas ja hõbedas hiilgavaid Vene Põhja-Lääne armee ohvitseri, nende keskel üks tolleaegseid Põhja-Lääne armee tähtsamaid võimu-

mehi kindral Bulak-Balahovitsch — ehk nagu vene-lased teda hüüdsid: batko (isake) Balahovitsch.

Üks meie allohvitseridest teadis küll rääkida, et olla temaga seltsis Vene sõjaväes 1917. a. ratsarügemendis koos teeninud, ja siis olla Balahovitsch veel leitnandi aukraadis olnud.

Nojah, eks siis olnud Pihkva jaama esine hiilgavaid mundreid ja kannuste kõrinat täis. Ehkki meie poisid tollal suuremat välja ei teinud Põhja-Lääne armeelastest, kuid igavuse peletamiseks sai neid siiski vahitud.

Jaan R. sügas veidike kukalt, sõnades: „kui õige läheks ja ajaks batkaga väikese jutu maha.“

A-S. „EESTISIID“

KETRAMISE- JA KUDUMISEVABRIK seadistatud 1932 aastal.

Valmistab kõiksuguseid riideid ja lõnga.

VABRIKU LAOD:

Tallinn, Viru t. 5, tel. 447-87

Tallinn, Laadaplats 177

Tallinn, Laadaplats 129

Tallinn, Bekkeri as. nr. 5

Tartu, Poe tn. 2, tel. 30-17

Narva, Peetri plats 1

Viljandi, Tartu tn. 1, tel. 30

Petseri, Turuplats 17, tel. 1-19

Tõrva, Tartu tn. 2

Kiviõli, Kiriku 16,

Rakvere, Tallinna tän. 25, tel. 4-47

Nõmme, Pärnu mnt. 94,

Kuressaar, Lossi tn. Nr. 3, tel. 1-81

Pärnu, Laidoneri tn. 12, tel. 5-26

Eritellimiste vastuvõtmine.

Restide müük.

Hästi ja odavasti
lõunatate ja einetate

restoran

«**PASSASHI**»

baaris

Sauna tn. 1. Telef. 444-07

Samuti väga mõnus on üle-
val saalis aega viita helide
meloodias.

Kus poisid kukkusid naerma: — „ära aja mulle Jants, sina lähed nüüd temaga rääkima.“

Jants kohe haavus sellest: „arvate et ma teda kardan. No nüisugust asja kurat küll ei ole.“

Ja ajades rinna tähtsalt ette, seadis Jaan R. omad sammud kindral Balahovitschile vastu. Egas Jaanil tollal kah viga ei olnud: jalas korralikud sinised kalifee püksid säärikutega, seljas korralik uus frentsch musta kraega, kurgualune tärne täis, kummalgi pool kui veltveblil tükki neli, aga kõige esinduslikum oli ikka Jaani müts: sinise pealse, musta randi ja valgete paeltega Eesti esindusmüts.

Jõudnud Balahovitschi kohale, jäi Jaan korraga seisma, ning kätt mütsi serva äärde tõstes esitas ennast. Sama tegi ka Balahovitsch, kuna aga tema saatjaskond seisis tikksirgelt käed kõrva ääres, ajal kui kaks suurt meest juttu vestlesid.

Poisid rongil ei saanud naeru pidada, nähes kui surmtõsise näoga batka Balahovitsch meie Jaani ees seisis, selle juttu kuulates käsi mütsi serva ääres. Ja siis eraldusid teistest elavas vestluses kaks „kõrget härrat“, jaluta-

des pikki Pihkva jaama esist, kuna Balahovitschi saatjaskond järgnes neile aupaklikus kauguses.

Nii jalutanud veerand tundi, jäeti jälle igasugu tseremooniade ja kandade kokku klopsimise ja jumalaga, ning Jaan sammus auväärset rongi poole.

„Noh, kas nägite, kollanokad“ — olid Jaani esimesed sõnad.

„Mis teie ka omavahel rääkisite?“ — teised kohe kanged pärima.

„Kui kaks kindralit kokku saavad, räägivad nad ikka sõjasaladustest, mida teil „sahiibidel“ pole tarvis teada“ — ja suure eneseteadvusega sammus Jaan oma roodu vaguni poole.

Sellest päevast Jaani hakatigi hüüdma „kindraliks.“

Juhtus kindral Balahovitsch hiljem mõnikord veel jaama tulema meie seal olles, jooksti kohe Jaani juurde, et:

„Jants, su sõber kindral ootab Sind väljas“, ja kohe sammus Jaan auväärset Balahovitschile vastu.

Nii võis neid õige tihti Pihkva jaama ees elavas vestluses — käe alt kinni hoides jalutamas näha, — mis lahendasid oma vahel ränke sõja-probleeme.

— el —

**Klaas-,
kivinõud,
lambid**

ja igasugused

**majapidamis-
tarbed**

J. SOONSEIN

Tallinn, Estonia teatrimaja 8. Tel. 460-42

Imatra kosk ja jõujaam.

Mu kadakane rahvas.

Juhani Aho «Laastud I», aastal 1890.

See ei ole sugugi juhuse tuju, et just me soomlased oleme siia Soome neemele peatuma jäänud ja siin tänapäevani püsinud.

Siin on teisigi käinud maa ostmisel. Kuid need on kas läbi õue sõitnud või värava eest tagasi pööranud. Laplaste küüned ei saanud jagu Soome kamarast, ja oma saanidel sõitsid nad vähehaaval sinna kus neile elatus iseendast kasvab. Rootslased võtsid oma kätte ranniku viljakandvaima mullamaa, aga kui kahe penikoorma tagant merest minnes soo ja laas vastu tuli, jäid nad sinna peatuma. Mis puutub meie idapoolseisse sõpradesse, siis on kapsamaad vist ainsad olnud, mida nende adrad on siin kündnud. Ja kui siin peaks kord ka olema hiiglasi elanud, siis nad on ainult kirikuid kividega loopinud ja seejuures väsimusest otsa saanud.

Soomlased, needki oleksid leidnud mahlakamaid maid, mis piima ja mett jooksevad. Kuid nende iha näib neid alati viinud kõige karedamaile maile. Just kui trotsiks on nad otsinud kuivi nõmmikuid, vedelaid soid ja külmanud põhjaga tundraid.

On neid, kes on seda ütelnud sundlikuks siirdumiseks teiste vägevamate teelt. Mina aga

arvan, et see oli meie esivanemate kõige praktilisem kuningamõte. Nad on ära tunnud oma soonte sitkuse, ja säääl kus teiste selgroog oleks katki raksatanud, säääl on nende selgroog vaid tugevamaks läinud. Labidas on olnud nende mõök ja sellega on nad endile maa vallutanud, mis võitjagi on nende omaks tunnistanud. Mis nimeline ta iganes on olnud, kas rääkis ta rootsi, taani või vene keelt, võitluse lõpptulemus valutajate vahelisest võitlusest oli see, et lahiuguväli jäi soomlasile endile. Võõrsilt tulnud uudiselanikele on see olnud liig kõva pähkel purra. Ja nõnda on see veelgi. Kui me teda võõrale pakuksime ja ütleksime: „siin on... tule ja võta!“ ei oleks temast siiski selle võtjat.

Seepärast saame üsna mureta olla ega tarvitse midagi hädaldada „üks kõik mis toob meil tulevik“. Võime rahulikult kuulata taeva tuulte mühinat, nagu kadak kivisel künkal. Ülalst õhust kargatav kõu purustab pilpaiks kõrge kuuse, kuid kadakasse ta mütsatab võimetuna. Ratsavägi ajab tast üle ja suurtükirattad painutavad teda maad mööda, kuid kadak ei katke. Ei sünni verihaava, ei tule luu vigastust. Kui möll möödas, sirutab pisike puu oma tüüka

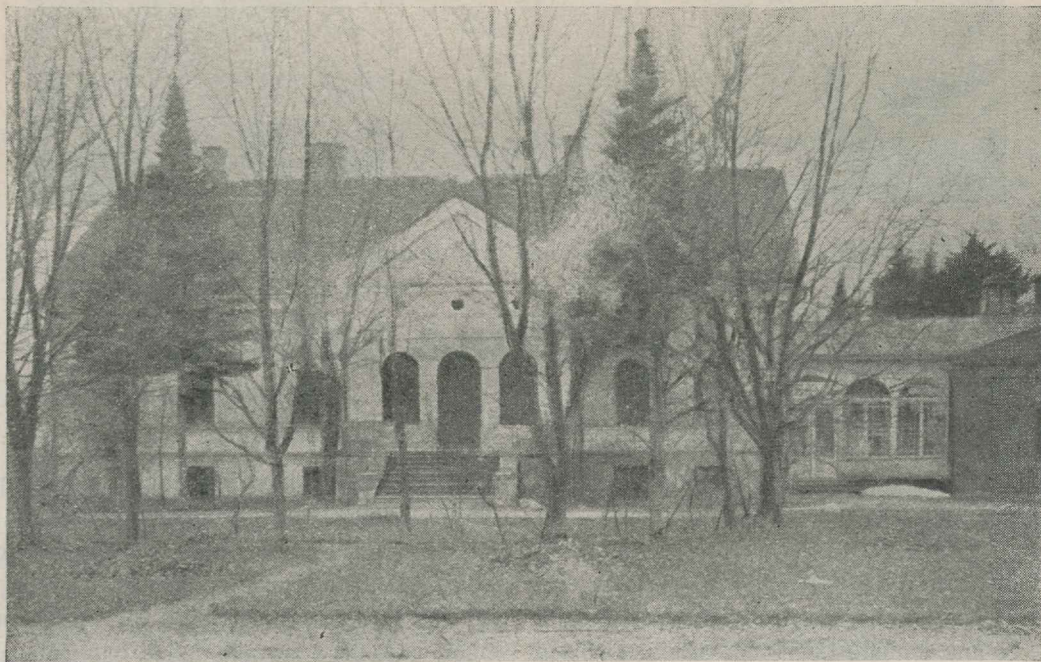

turja sirgeks ja oks sosistab oksale: „kasva sina sinna poole, mina kasvan siia“. Ega kesta kaua, ja jalge jälg ja vankri arm on juba peidus. Ja kui ülesõitja homme eilseid jälgi otsib, ei leia ta enam midagi. Tee on umbseks kasvanud ja kadakad näivad puutumata olevat.

Nende meie vendade väljadesse, kes oma

asupaiguks on otsinud pehmemaid põllumaid, on uurded sügavamale tunginud. Aga just see, et kõvima kalju põhja valisime, kus ainult meesugused kadakad võivad kasvada, see oli meie suur tarkus. See Mooses, kes meid siia juhtis, mõistis seda iseäralist jõudu, mis ta rahva kadakuses peitub.

Imastu Invaliidide Kodu.

11. septembril 1939. a. tabas Imastu invaliidide Kodu raske tuleõnnetus. Arvatavasti kurja käe läbi põlesid maha karjalaut, tall, sigala, küün ja turbakuur ühes loomatoidu, teravilja ja turbatagavaraga. Tules hukkus ka osa elusloomi.

Üldine kahju on Kr. 15000.— suuruses.

Kahtluse alune isik on vangistatud ja peetakse kinni tänaseni, millest võiks järeldada, et süüitõendusi on leitud. Kohus pidavat järgnema pea.

Eesti Punase Risti Peavalitsuse poolt on uute hoonete ülesehitamiseks kõik võimalused tarvitusele võetud ja osa hooneid on juba ülesehitatud, nagu sigala, tall, küün jne. Lauda ehitus jääb tulevaks kevadeks, kuna laudaks kasutatakse seni talli.

Õnneks jäid invaliidide kodu eluhooned tulest puutumata ja invaliidide endi peavari alles.

Loódame, et kurjategija oma väärilise palga saab.

Majatarbed

suures valikus

V. Karja 7

Tartu mnt. 13

**1939. a. surnud osakonna
pärisliikmed:**

- 1. Jaan Kuusk,**
- 2. Hindrek Liliental,**
- 3. Jaan Krell,**
- 4. Juhan Mägi,**
- 5. Aleksander Nielender,**
- 6. Joan Lember,**
- 7. Aleksander Pruul,**
- 8. Mihkel Nuut,**
- 9. Priidik-Feodor Alman,**
- 10. Martin Karu,**
- 11. Jaan Nurmse,**
- 12. Johannes Rajasalu,**
- 13. August Voiküll,**
- 14. Johannes Tomson,**
- 15. Jaan Andresson,**
- 16. Gustav Päit,**
- 17. Jaan Karasim,**
- 18. Teodor Kõrvne.**

**Mälestab leinas
Vigastatud Sõjameeste
Ühingu Tallinna osakond.**

Teodor Kõrvne †

6. detsembril 1939. aastal lahkus siit ilmast Vig. Sõjam. Ühingu Tallinna Osakonna juhatuse liige Teodor Kõrvne.

Teodor Kõrvne oli sündinud 28. detsembril 1899. aastal Hiiumaal.

Vabadussõjast võttis osa vabatahtlikuna I Tallinna Kaitsepataljoniga.

Haavata sai 18. II. 1919. lahingus Võrumaal ja selle tagajärjel amputeeriti parem käsi.

Vigastatud Sõjameeste Ühingu Tallinna Osakonna tegevusest võttis Teodor Kõrvne aktiivselt osa. Oli mitu aastat revisjoni komisjoni liige, 1932. aastast peale juhatuse liige kuni surma päevani. Esimeheks oli terve rea aastate jooksul.

Kadunu maeti Tallinna Sõjaväe Kalmistule 10. detsembril 1939. a. Saatmas oli teda osakonna juhatus ja rohkearvuline invaliidide pere ning omaksed ja tuttavad.

Teda mälestavad sügavas leinas Vigastatud Sõjameeste Ühingu Tallinna Osakonna juhatus ja liikmeskond.

(„Päevaleht“ 28. X 1939. a.)

John G. J. G. Johnson

kirjutab kulturträgeri viimsest piinlikust vastusest, koridori inglased ja Bremeni vaimust.

Ladies and Gentlemen!

Teie lööte kokku käsi ja imestate, et iga-sugused tegelased, kellede nimed on Kusick, Maenick, Pastell, Tenaf, Pusill, Kibbe, Penk, Kalio, Reimus jne., jne. sõidavad-koridori, ehk nagu teie keeles räägitakse „kalidori peale elama“. Siis jääb aga nende sugulasi: Kuusik, Männik, Pastal, Tänav, Puusild, Kibe, Pink, Kalju, Rõõmus jne. jne.

Teie võite olla aga uhked oma kõrgele kultuurile, sest kõik ülalnimetatud peenete nimedega isikud olid kirjaoskajad, kuna nad kirjutasiid kodakondsusest lahkumise sooviavaldusele oma käega allkirja. Eile leidus aga pooltosinat „kulturträgerit“, kes kasutas allkirja andmisel vana, head ja läbiproovitud: kolme risti. Mulle jääb seejuures täielikult arusaamatuks, kuidas teie pole suutnud 700 aasta jooksul neile kulturträgeritele õpetada selgeks kirjutamist. Isegi alla keskmise vaimuannetega inimesed õpivad selle käsitöö juba lapsena selgeks.

Kui teie omal ajal Rahvasteliidu aruandes lasksite trükkida, et Eesti on maa, kus puuduvad kirjaoskamatud, siis ma arvan, et see väide oli tol ajal väike braveerimine. Anno 1940 võite vahest puhta südamega trükkida: meil pole enam analfabeete! Ühenduses selle piinliku sündmusega Tallinna sadamas tuleks mõnel pool võtta revideerimisele muinasjutt kulturträgereid, ja seda kogu ulatuses.

Mulle on küllaltki ülbelt hõõrutud nina alla teist piinlikku asjaolu, mis peaks puudutama minu kui inglase endaarmastust ja uhkusetunnet: eile lahkus teilt ka pooltosinat inglise passiga isikut, kellel samutigi on huvi koridoris elamise vastu. Mul pole kahjuks andmeid kas need Albioni pojad-tütred on Smith'id, Brown'id, Johnson'id või Bull'id. Võisin nendele ülbetele inimestele vastata vaid küsimu-

Kus jõulud...

SEAL ESTONIAN VORSTID

Müügil „Lihatsentralides“

sega hoopis teiselt alalt: kas te olete kuulnud, et meie Intelligent Service tegutseb kõikjal.

Mul oli juba juhus kirjutada, et kõik on siin maailmas korduv. Ma juba juhtisin teie tähelepanu ristile ja mõõgale, revolvrile ja ristile. See näide ei olnud aga ajaloolise ringkäigu parim. Nüüd räägitakse mulle hoopis sümboolsemast kokkusattumusest.

Teie esimesed piiskopid olvad tulnud Bremenist. Bremeni kõrges ja õilsas vaimus on 700 aastat ordineeritud teie kutsutuid ja seatu. See olvad väga hea vaim. Sellele vaimule on aga mingipärast määratud hooldaja.

Ja kui nüüd oli tarvis kutsuda ja seada ametisse uusi ja noori selle vaimu kandjaid, siis haaras hooldaja kinni veel viimsest soodsast võimalusest ja kutsus assisteerima kahekordselt kutsutu ja viimast korda seatu. Ma ei mäleta hästi selle bremenlase nime (vist Hosenglatt?), kuid ta sooritas oma ülesande ja järgnes teisele kutsele — aurikule, mis viis ta kordori, kuid mille kodusadam on siiski Bremen.

Respectfully Yours.
John G. J. G. Johnson.

F-a. „SAKS“ & Ko.

TARTUS

Riia tän. 39

Kõnetr. 612

Asutatud 1907. a.

Vanem ja täielikum ortopeediline arsti- ja loomaarstiriistade tööstus Eestis.

Valmistame otstarbekohaseid ja vastupidavaid proteese, nagu: kunstjalgu-, -käsi, tugiaparaate vigastele jalgadele, korsette selgrookõverduste ravimiseks, kubemerihamu kehasidemeid jne. Tehniliselt hästi passiv töö.

MÄRKUS: Tallinnas võtame tellimisi vastu iga kuu esimesel esmaspäeval, Hasenjägeri korteris, Pärnu mnt. 28.

(„Päevaleht“ nr. 40, 22. X. 39)

HEINRICH KIIVER

TALLINN, PIKK 29, TELEF. 440-11.

Moodne ristiriüitel.

Rist kaelas,
kohvris suur nagaan,
nii algas pastor teed.
Ja kandsid tema minema
need Läänemere veed,
mis töid kord
süa piiskoppe
ja pappe võõralt maalt.
Nüüd eesti pastor minema
läks oma kodura'alt.

Las' jääda karjalambuke,
las' jääda kirik, kõik.
Ei sellest hoolind karjane,
kel kõrvus võõras hõik!
Ta võttis tuld kui kadakas,
nagaani pampu löi.
Rong teda varsti kiiresti
siis sadamasse tõi.

On selge ilm,
puus lehekuld.
Mind valdab sügishurm.
Ei kurvasta ma põrmugi,
Et lahkus pastor Nurm.

RITSIK.

Soovitame meie tuntud
saadusi:

SIDOL

metallipuhastusainet.

LODIX

kingakreemi.

SIGELLA

poonimisvaha.

SIRAX

küürimispulbrit.

SOLIID

jõuluküünlad.

SOPAL

plekkide eemal-
damisvedelikku.

A|s. Sidel Company

Tallinn, Tööstuse t. 49. Tel. 441-00.

NALJA OSA.

Üks „loll“ võib rohkem küsida, kui
mitu „tarka“ vastata.

Keisri ajal sattus kord üks minister maal
heinaliste juurde ja soovis neile „jõudu“ . . .

Heinaliste hulgas oli ka üks Juhan, keda
teised veidi lollakaks pidasid.

Juhan kohe küsima:

„Härra, kas olete ka koolitatud mees?“

„Noh, eks ikka olen küll“ — vastab mi-
nister muiates.

„Kas olete ikka täitsa koolitatud mees?“ —
küsis Juhan uuesti.

Ministril on veidi imelik maamehe liigse
uudishimu üle, aga vastab ikka muigega:

„No jah! ikka ülikoolis on käidud.“

„Aga kui palju „lolle“ läheb tarvis, et üht
Teie sugust täitsa koolitatud meest ülalpidada?“ —
küsis Juhan lollaka näoga edasi. . .

See vastus jäigi saamata . . .

Imelik.

— Kummaline küll, isa Jannseni järeltulijad
läksid Saksamaale! —

— Jah, ja Kreutzvaldi tütre tütar läks juba
enne. Imelik! ise eestlane, sai riigilt tee-
nimata pensiooni, omal tsariaegse vene
soldati kombel ja ise läheb Saksamaale!

— Kuidas tsarisoldati kombel?

— Noh, tsariaegne venesoldat kandis ju
ka lusikat püksisääres. . .

Ärimeeste vahel.

— Kas tead ka, et on leitud uus ekspordi
artikkel!?

— Ei tea. Missugune siis!?

— Näe põliseid Eesti kodanikke sakslasi
ja kadakaid eksporditakse laevatäied, otse teise
riigi kodanikeks, ilma vähemagi eeltingimusteta!

— Väga kasulik kaup, lahkuvad ise vaba-
tahtlikult.

Ka toetuslaenu palve.

— Palun minule määrata laenu Kr. 1500.—
Tahan osta hobuse ja vankri ning hobuse riistu.
Olen endine voorimees, osa hobuse riistu, s. o.
piits, on minul enne olemas.

Reserveeritud

INGLIS MAGASIN

H. GUTKIN

TALLINN
VIRU 4.
TEL. 436-46

„Isamaaline kodanik.“

„Maksud on kõrged, pole raha tulumaksu tasumiseks, kogukonnamaksu tasumiseks jne.“ — kaebab tihti kodanik. — Aga alkoholitartitaja kodanik maksab vabatahtlikult kaudsemaksuna riigile sageli mitukorda rohkem ja ei nurise sugugi. On tõeline ja suurem riigi toetaja.

— „Niisugustest“ peaks tõesti rohkem lugupeetama.

Rahvaarvu suurendamise probleem.

Kui soovitakse rahvaarvu suurenemist, siis tuleks panna põlised vanapiigad ja vanapoised seda küsimust lahendama. Lasterikastele vanematele tuleks kõrgendatud lõbustumaksud peale panna vanapoiste ja vanapiigade abistamise „kultuurkapitali“ heaks, sest et viimased peavad üksi ja kurvalt elurada käima ning vanas põlves pole neil toetajat.

Teenete märk.

Teenete märke on kuuldavasti jagatud väga palju, kodanikele, kes riigile või seltskonnale oma elutugevusega „kasulikud“ on olnud.

Peaks arvama, et riigiviinaladu kaubatarvitajad on riigile ja paljudele selle arvel toetust saajatele seltsidele kõige kasulikud ja järjekult peaks suuremad alkohoolikud teenete märgi ärateeninud olema. —

Nina tuule järele!

— Ai-vai! Meie mehed võidavad.—
— Kudas nii?! Kes on Teie mehed? —
— Ikka need on meie mehed, kes võidavad. —

Balti Nahavabrik

**Pärnus, Vana Sauga tän. 24.
Telefon 76.**

Esindus: Tallinnas, Estonia pst. 15/3.

Telefon 459-03.

Soovitab kõrges väärtuses kroomi ja shevretti igas värvis, lakki, rõivastus- ja kasuka nahku.

Müük vabriku hindadega.

∫Võitlus.

IDA HALL.

J. Aho „Laastud» I.

Hall tuleb harilikult põhja poolt, aga siiski mitte ikka. Mõnikord kuulakse halladest räägitavat, mis idast tulevad.

Ühel heinakuu õhtul möödunud suvel istusime taluperemehega eeskoja ees pingil. Ta oli heinateolt tulnud, reha redeli najale pannud ja näis mures ning tõsine olevat.

„See oleks muidu hää koht“, jatkas ta juttu, „parimaid maid kogu kihelkonnas niihästi niitude kui karjamaade ja kalapüügi veegi pooldest. Olete ju ise näinud, et need kohad tublid on, sest põllud on järve ninas ja vett on lõunas ja läänes ja Põhjamägi säääl ei lase külmi tuuli läbi. Aga ehk küll see päältnäha on mõnus koht ja harilikud hallad küll mööda lähevad, peab siiski alati olema nagu vilu kartus rinnus.

Siin rikub kõik ida hall.

Siis kui sa ei aimagi, tõuseb ta omast peidupaigast, puhub mitu korda suvel külma põldudele ja viib vähehaaval terve aasta elamise.

Säääl tagamaal on suur ääretu soo, mis koplil aia taga algab ja see on kõiges süüdi. Selle soppidesse ei ole iialgi päike paistnud, ja selle põhi on aasta ümber külmanud. Ka palavaimad suved ei aita. Niipea kui tuul idasse pöördub ja ööseks vaikseks jääb, on hommikul kõik härmatises. Ega seda tea, millal see hall sääält hakkab tõusma. See on tõusnud kevadel parima orase ajal, see on õitse ajal ilmunud ja on veel siis võinud tulla, kui viljatera õrnem oli. Ja nagu ütlesin, ei tea seda, millal ta tuleb. Nüüd on tuul kogu päev idast puhunud ja homme võib kõik hukas olla. Oleks ta vähemalt niikaua oodanud, et ühe osagi oleksime napra ajanud.

Kui meie sugu sääält ida-kihelkonnast üle soode ja rabade siia tuli, nähti see viljakas järverand, see meeldis ja tehti see talu. Aga oleks üle järve pidanud sõudma ja lääne poole nihkuma nagu teisedki. Kuid see oli meie oma rumalus.“

„Aga kas te ei või siis sood põllumaaks

harida, hallapesa kuivatada ja kohta kõvendada?"

„Kes selle põhjatuma raba kuivatab ja sajaaastase laane laastab. Selleks on selle talu jõud liig väike.“

„Eks te palunud valitsuselt abi?“

„Valitsusel paraku muud muret küllalt, nagu näha, see ei mõtlegi ida-hallade äraajamise peäle. Soo olla liig suur, on riigi targad pääd ütelnud. Selleks kuluda kogu maa varandus ja ühe talu kasu ei tasuvat seda ära. Ütlevad, katsuge läbi ajada, ehk saate siis abi, kui esiti Põhja sood puhastatakse, mis praegu valitsuse hoole all on, ja paluge Jumalat, et ta la-seks teile paremad tuuled puhuda.“

„Kas olete Jumalat palunud?“

„Eks seda ikka ole tehtud ka. Ja mõnikord peab ta ka vahet. Aga nüüdse rahva kaebusi ei näi ta enam kuulda võtvat. Ei ole seda kuud tänavu suvel mööda läinud, kus idahall kord seda, kord teist külvi ei oleks rikkunud. Kui ööseks vaikseks jääb, siis on viimne vili läinud.“

Rõhutud meelel istus ta sääl ja ta nukra näo äärjooned paistsid mustina ja tumedaina

Pabeross

M A R E T

suitsetaja parim seltsiline!

O-ü. Riieturite Ühiskaubamaja

R Ü K

TALLINN, Suur Karja 19
Telefon 455-77

TARTU, Aleksandri t. 5
Telefon 16-20

*

Suur valik inglise ja kodumaa
uudiskangaid

Soovitame sõjaväe spetsiaal-
vormiriiet

*

vastu idataevast, mille kahvatanud, külmal ran-nal tume, madal kuusik kumas.

Ma ei mõistnud teda trööstida, ja mis see oleks aldanudki, sest ööseks jäi ilm vaikseks, soo tegi oma töö ja hävitas selle, mis suve halladest oli hävitamata jäänud.

„Komisjonis“.

Kashira Linnavalitsuse haiglas, ainukese eestlasena, olin ravil kuni novembri kuu lõpuni 1915. a., mil kinnikasvanud haavaga komisjoni saadeti, kuna side alles ümber käe oli.

Komisjon lootis kätt veel paranevat, mää-ras esialgul 3 kuulise puhkuse. Sel ajal nal-jalt kedagi ei vabastatud.

1916. a. kevadel uuesti komisjonis käies juba Rakveres, pikendati veel paar korda pa-ranemise puhkuse aega, kuna sel ajal ühtegi, kellel veel omad käed või jalad, kuigi vigas-tena, otsas olivad, ei vabastatud ilma põhjaliku kliinilise järelkatsumiseta.

Nii siis koondati kõik vigased Rakvere Sõjaväe Ülema juurest järelkatsumise komisjoni, Välja tagavara koondus haiglasse Nr. 912, mis asus Narvas, kuhu ka minul kästi ilmuda. Järelkatsumiseks oli harilikult üks nädal. Mind aga nähtava vigastusega, lasti kuni komisjoni päevani koju. Komisjoni päeva hommikul ilmusin kohale ja viibisin haigete ja järelkatsumistavate palatis 19. septembril 1916. a., kui sanitarkindral N. ilmus haiglasse ringkäiku tegema.

Kuna haiglas katsel olevad eestlased venekeelt ei mõistnud, tuli minul jälle tõlgiks olla.

Sanitar-kindral oli kole kuri mees ja hirmus vihane eestlaste vastu.

Keegi Kereman, lamas voodis, kuna oli jalust ja seljast põrutatud. San.-kindral seda kuuldes põrutas üle kogu palati: „Snajem mõjvas estontsev, vse võj-konskin hvostom kontuuzhenõj“.

(Tõlkes: Tunnen Teid eestlasi, olete kõik hobuse sabaga põrutatud.) Ja veel mõndagi muud halvustavat lasi ta kuuldavale eestlaste aadressil.

Vähe hiljem hakati vigastatuid üks haaval komisjoni ette kutsuma. Komisjon asus teisel korral pika koridori lõpupoolel. Mäletan kuidas keegi Joala valla mees, Kaasikov, kes põlvest vigastatud ning jalg oli kõver, läks omal jalal komisjoni, toodi aga tagasi kandraamil ja vägivaldselt unerohuga magama panduna. Jalg oli sirgeks murtud ja shiinide vahele kõvasti kinnimähitud. Kellegil teisel, nime ei mäleta, oli käsi vigastatud küünarliigendist kõver ja kangestunud, ka temaga tehti sedasama.

Kord tuli ka minu kätte komisjoni ette ilmuda. Läksin teisele maja korrale pikka koridori. Komisjoni ruumi ukseni jõudnud, tulid minule sealt vastu kaks pikka ja tugevat arsti, teine teisest küljest. Näitasin oma käe ette. Katsusid ja painutasid seda. Seletada sain vaid mõne sõna. Asi oli klaar, kloroformi ei läinud tarvis, viga oli küllalt selgelt nähtav, saadeti tagasi, ilma, et oleks komisjoni kabinetti pääsenudki. Vabastati, kui kõlbmata, täielikult. Teised aga, kellel unerohu all luid ja liikmeid murti, pandi „nestrojevoi“ (rivitu) teenistusse. Ka sinna läks mehi tarvis, nii suur oli puudus sõjaväest, et haavatud sõdurite eestlaste vastu juba sellist vägivalda ja julmust unerohu abil

NAHAKAUBAD JALANÕUD

TÄIELIKEM VALIK

TALLA-,

pastla-, pinsoli- ja raagnahka.

SAAPEPEALIS-

ja voodrinahka.

KINGSEPA-

ja sadulsepatarbeid.

VABRIKUTE JALANÕUSID

nahast „UNION“ jne.

KUMMIST „PÕHJALA“ „QUADRAT“, „NOKIA“. KÄSITÖÖ-

jalanõud, sandaletid, toakingad, tankid, veekindlad säärsaapad.

Müük suurel ja vähesel arvul

SUUREL ARVUL TEHASTE müügihindadega ja tingimustega.

Naha-, jalanõude ja hobuseriistade-kpl.

N. BÖSTROV

TALLINN

VENETURG 1-3.

TEL. 313-13

tarvitati. Väärrib veel märkimist väike juhuse.

Kui mina nimetatud haiglasse Nr. 912 järelkatsumisele ilmusin, olin erariideis. Koju lastuna, tahtsin lahkuda sellest Sõjaväelisel haiglast. Õuel tuli minule vastu kahepaelamees allohvitser, kes mind jämedate sõnadega kõnetades ja „Petrogradskiks“ sõimates, koju minemast takistada tahtis. Oli vanem mees, kindrasti II j. ratnik (maakaitseväelane), väänas vene keelt kange väikevene aktsendiga. Nagu hiljem selgitasin, nimi oli Moisejenko, ja oli selle sõjaväehaigla juures teenistuses. Näis nii, et eestlaste ja kõigi „Petrogradskite“ vastu oli komisjoni peamees kui ka tema vähemad sulased vaenuliselt häälestatud. Mis puutub ukrainalastesse, siis näisid need ja ka nende intelligents rohkem maruvenelastena ja muulaste vaenulistena kui suurvenelased ise.

Ühesõnaga — ei olnud kuigi kuldne see tsaari sõjaväes teenimine.

—rg.

A/S. A. Le Coq

ÕLLE- JA KARASTUSJOOKIDE TEHAS

Õ L L E D :

KARASTUSJOOGID:

**P I L S E N
GLADIAATOR
TÕMMU HIID
P O R T E R**

**JÜRI JOOK. SOODA
MAHLAJOOGID**

A-S. „ROTERMANN'I TEHASED“ Tallinnas

end. CHR. ROTERMANN, asut. 1829. a.

**Teravilja-veskid
Suurpagaritööstus
Ehitusraua-osakond
Auto-osakond**

*

OSAKONNAD: TARTUS, VILJANDIS, NARVAS, PÄRNUS.

J. KOLLIST

PÄRNU

N A T O Ö S T U S

PÄRNU, Kuressaare mnt. 11. Kõnetraat 134

VALMISTAB:

PEALISNAHKU IGAT VÄRVI, KINDA- JA RIIETUS-
NAHKU, KROOMTALDU JA VOODRINAHKU.

AKTSIASELTS

TALLINNA LAEVAÜHISUS

Laevaomanikud, laevamaaklerid, speditöörid,
süteimport, laevade varustamine.

Peakontor: S. Karja 18.

Telegr. „Laevandus“

Tel. 426-90 (4 liini)

Laevasõit: Korrapärane ühendus Tallinnast Hamburgi, Rotterdami, Antverpeni, Gdynia, Danzigi, Manchesteri ja Liverpooli. Lähiveekonossemendid kõikidesse tähtsamatesse sadamatesse.

Speditsoon: Tollimine, inkasso, kinnitus, korrespondendid kõikides tähtsamates kohtades.

Söed: Auru- ja sepasöed, valu- ja küttekoks alaliselt saadaval ladus ja otse laevadest. Kontor — V. Sadama 3. Tel. 456-38 ja 441-80.

Laevade varustamine: Kõiksuguseid laevatarbeid ja toiduaineid, purje töökoda ja malmi ladu. Kontor — V. Sadama 3. Tel. 456-38 ja 441-80.

Vabaladu: Laevade varustamine igasuguste toiduainete ja laevatarvetega. Ladu: Uus Hollandi 6. Tel. 314-52.

Narva Linaketramise Manufaktuuri Ühisus

KONTOR: TALLINN, PÄRNU MNT. 11

Jämsid uuenates mustrites:
voodiesised vaibad, suured põrandavaibad,
põrandariie jne. ---

Valmistab parimast kodumaa linast:

käterätikuriiet, pleegitud ja pleekimata
lauapesuriiet, " " "
voodipesuriiet, " " "
presendiriiet, vihmakindlat immutatud mantli-
riiet, kleidiriiet, käsitööriiet, voodrivaheriiet,
madratsiriiet, sadulsepaniiti, traadi-lõnga, hee-
geldamisniiti, sidumisnööri, kotte linast ja
dshuudist.

Kodumaa suurema jalanõudete-
hase tooted, headuse ja mitmekesi-
duse poolest I kohal, on varustatud
K A I T S E M Ä R G I G A

UNION

Ar 939
Invalitud

P SP
5032

Kõikjal,

KUS KA VIIBITE,
OLGU TEIE LAHUTA-
MATUKS KAASLASEKS

„PÄEVALEHT“

EESTI MEHAANILISE PUUTOOSTUSE
AKTSIA SELTS

A. M. LUTHER

Saaduste müügikohad:

TALLINNAS: V. Posti 9, telefon 446-16

„ „ Pärnu mnt. 69, tel. 426-00

peale kella 16 426-05

Tartu Eesti Majandusühisus — Tartus

A-s. Heinrich Puls — Pärnus

Joh. Salveste — Võrus

P. Mägi & E. Nassar — Petseris